

“Standaard bestekken: een doodsteek voor goed onderhoud”

Waardering voor kennisdriehoek Hay Aerts/ProGrasS/Wezo

Tussen Hay Aerts Grondverbetering, ProGrasS en de Wezo Groep uit Zwolle bestaan intensieve contacten en kennisuitwisseling over het verbeteren van de bodem en het onderhoud van de sportvelden. De kennisuitwisseling en samenwerking van deze twee sportveldspecialisten met de Wezo, een bedrijf in de sociale werkgelegenheid, vervult een unieke voorbeeldfunctie in Nederland.

Auteur: Broer de Boer

De groenafdeling van de Wezo Groep onderhoudt op vier locaties een zestiental sportvelden en het kunstgrasveld van de SV Zwolle. De Wezo Groep biedt totaal aan zo'n 1.000 mensen sociale werkgelegenheid. Arie Doldersum is 'Werkleider Groen' bij de Dienstenafdeling die circa 100 personeelsleden telt. Hij heeft intensieve contacten met de bedrijven Hay Aerts Grondverbetering, specialist in de cultuurtechnische aspecten van sportveldbodems, en ProGrasS, gespecialiseerd in kennis en producten op het gebied van bodem, voeding, grassen en de verpleging daarvan.

Attributen

Arie Doldersums afdeling verricht het volledige onderhoud aan de sportvelden binnen de lijnen. Daarnaast is deze Wezo-afdeling ook verantwoordelijk voor de regie bij renovaties. Arie blijkt een enthousiast en gedreven vakman. Hij is de eerste fieldmanager die ik tegenkom die een hole-steker, een penetrometer en enkele jaargangen van 'Fieldmanager' in zijn bedrijfswagen heeft liggen! Op volgorde wel

te verstaan! Deze attributen wil hij niet graag missen: de hole-steker gebruikt hij om zicht te houden op de bewortelingszone en om te bepalen of beregening echt nodig is. De penetrometer gebruikt hij -uiteraard- om de verdichting van de bodem in de gaten te houden. En voor het geval dat zijn 'Fieldmanagers' en andere vakliteratuur tekort schieten in de vragen die hij heeft, onderhoudt hij korte lijnen met John Holleman, specialist van cultuurtechnisch bedrijf Hay Aerts Grondverbetering en met Mark Timmerman, grasveldenspecialist bij ProGrasS.

Whizz-wheelen

Ik ontmoet de drie heren op het sportveldencomplex in Wijhe, onder de rook van Zwolle. Daar leggen twee medewerkers van Hay Aerts, geassisteerd door drie Wezo-medewerkers de laatste hand aan het whizz-wheelen van één van de vijf sportvelden. Arie Doldersum: "Dit nieuwe wedstrijdveld, dat op een kleibodem ligt, hebben we in het voorjaar van 2007 gerenoveerd. Er werd ondermeer om de vier meter een nieuwe drainage aangelegd op 40 centimeter diepte.

Het werd een natte zomer, de grond sloeg dicht en het bleek al gauw dat de toplaag het water onvoldoende doorlaat." Medewerkers in dienst van Hay Aerts en de Wezo zijn met het whizz-wheel systeem bezig haaks op de drainage verticale sleuven te frezen, van zo'n

Ook bij een professional in de wijnbouw is meer dan een standaardaanpak nodig om in een slecht jaar toch een goed product te maken.

vier centimeter breed en 35 centimeter diep. De whizz-wheelinstallatie hangt in de hefinrichting van een tractor. Naast deze combinatie rijdt een getrokken dumper, waarin de uitgefreesde grond via een transportband in terecht komt.

Een eveneens getrokken sleuenvuller vult in een volgende werkgang één voor één de smalle sleuven met drainagezand. In de daarop volgende werkgang verdicht een aandrukwiél het drainagezand tot onderin de sleuf. Mede door de perfecte weersomstandigheden en de afwezigheid van stenen in de bovenste decimeters hebben de chauffeurs de klus vrij snel kunnen klaren; de bestaande grasmat is behouden en dankzij de smalle sleuven, van achterlijn tot achterlijn, zal het veld weer snel goed bespeelbaar zijn. "Maar bovenal moet dit infiltratiesysteem natuurlijk het overtollige water versneld afvoeren naar de drainage", verduidelijkt Fieldmanager Arie Doldersum.

Tevreden gemeente

De gemeente Olst/Wijhe is de uiteindelijke opdrachtgever voor de grondverbetering die Hay Aerts Grondverbetering uit Broekhuizen hier verricht. Het siert de verantwoordelijke ambtenaar, Paul ter Horst, dat hij een kijkje neemt bij wat de Wezo op dit sportveld laat uitvoeren. Wat hij ziet, bevalt hem en hij voegt

me desgevraagd toe dat hij goed te spreken is over de aanpak van Wezo. Bij de gemeente werkt men met een meerjarenplanning. Op basis daarvan maakt Ter Horst jaarlijks een onderhoudsplan op voor de sportvelden. Dit neemt hij door met Arie Doldersum, die ook regelmatig bijdragen levert aan de bestekken. Ter Horst: "Ik ben tevreden over de kennis en de motivatie die er bij de groenafdeling van de Wezo is. Dat strekt zich ook uit tot het renoveren van sportvelden. Maar ook de manier waarop de Wezo externe partijen inhuurt voor bijvoorbeeld draineren, dit whizz-wheelen en de wijze waarop Wezo een beroep doet op externe deskundigen, vind ik waardevol."

Kennisdriehoek

Na het opvullen van de laatste sleuf zetten Arie Doldersum, John Holleman, Mark Timmerman en uw Fieldmanager-reporter het gesprek voort in de Wezo-kantine. Er blijkt een unieke kennisdriehoek met regelmatige contacten te bestaan tussen de Wezo, Hay Aerts en ProGrasS. Waarnemingen te velde vormen daarin de

De driehoek op een rijtje: v.l.n.r. Arie Doedersum, John Holleman en Mark Timmerman

bijdrage van Wezo. Arie, John en Mark zijn eensgezind van mening dat professionalisering van de adviezen in deze sector noodzakelijk is. John Holleman: "We lopen er bij Hay Aerts steeds vaker tegenaan dat de kennis over sportveldonderhoud aan de zijde van de opdrachtgever vermindert. Vaak is de groenman vervangen door een grijsman: een ambtenaar die zich meer met de realisatie van de begroting bezighoudt dan met wat er op het veld gebeurt. Dat vergroot het risico op standaard aanpakken met standaard begrotingen die steeds verder worden uitgeknepen. Net als een wijnboer heb je bij sportveldonderhoud te maken met bodem, rassen en weersomstandigheden. Ook bij een professional in de wijnbouw is meer dan een standaardaanpak nodig om in een slecht jaar toch een goed product te maken. In het sportveldonderhoud is dat niet anders."

Kritisch zijn

Vaak zie je dat bij gemeentelijke herindelingen ervoor gekozen wordt om het onderhoud op de sportcomplexen te standaardiseren en te snoeien in budget. "En die standaardisatie is

Fieldmanagers zouden hun
opdrachtgevers er meer
op moeten attenderen dat
'standaard bestekken' de
doodsteek zijn voor goed
onderhoud.

niet verstandig", meent Arie Doldersum. "Je moet onderhoudszaken kunnen doen op het moment dat het nodig is en niet wanneer het uitkomt. Ik vraag om ruimte daarvoor in de bestekken, want er is geen sportveld hetzelfde." Mark Timmerman beaamt dat en vult aan dat hij situaties tegengekomen is waar 'voorgescreven' was met 500 kubieke meter te bezanden op basis van een eerder bestek. Mark Timmerman: "Dat voelde niet goed. Uit het zeefmonster bleek dat aan de eisen aan de samenstelling van het zand voldaan was en hebben we besloten met slechts 200 kubieke meter te bezanden. Zo moet je ook bij een beslissing om te renoveren kritisch zijn. Renovatie kan tenslotte ten koste gaan van de stabiliteit van je topklaag. Verschraling van een kleiondergrond lijkt misschien een

mooie oplossing voor problemen, maar als de bespeelbaarheid er niet wezenlijk door verbetert, is het weggegooid geld. Niet ieder jaar hoeven de kosten voor verticuleren, vertidrainen, bezanding of beregening dezelfde te zijn. Eigenlijk kun je beter niet met segmentbudgetten hiervoor werken, maar moet je de gelegenheid krijgen om deze kostenposten met elkaar te compenseren. Dan kun je als sportveldbeheerder een betere onderhoudskwaliteit en bespeelbaarheid garanderen. Fieldmanagers zouden hun opdrachtgevers er meer op moeten attenderen dat 'standaard bestekken' de doodsteek zijn voor goed onderhoud."

Marges zoeken

Wat zijn de ervaringen van John Holleman? John: "Het verdwijnen van onderhoudskennis en het verlagen van budgetten maken het zowel ons als onze opdrachtgevers lastig. Ik zeg altijd dat je voor het onderhoud van een sportveld binnen de lijnen jaarlijks minimaal 6.000 tot 8.000 euro nodig hebt. Bij een moeilijk veld kun je daar 2.000 euro bij optellen. In de adviessfeer willen we onze bestaande relaties

bij budgetkortingen toch kwaliteit blijven leveren. In veel gevallen zoeken we met onze opdrachtgevers toch naar mogelijkheden om een totaal onderhoudsplan goed uit te voeren, waarbij de kwaliteit gewaarborgd blijft. Dat moet niet met de kaasschaafmethode gebeuren, waarbij je het gehele onderhoudsniveau op alle velden iets verlaagt. Je kunt dat veel beter zoeken in de mogelijkheden op een -groot- sportveldencomplex om bepaalde

Nu beginnen we pas met
sproeien als we dat op basis
van de kluit uit de hole-steker
noodzakelijk vinden.

werkzaamheden op een sportveld niet of later uit te voeren. Daarin zit vaak nog enige marge. Maar soms moeten we ook 'neen' verkopen. Deze ontwikkelingen staan eigenlijk haaks op de noodzaak om in het sportveldonderhoud niet curatief, maar proactief bezig te zijn. Het is

wezenlijk belangrijk dat een sportveldbeheerder zich niet door de waan van de dag laat leiden.”

Vakkennis

In de gemeente Olst/Wijhe is de inleving vanuit de gemeentelijke afdeling er wel. De Wezo heeft gelukkig enige vrijheid in de uitvoering van de onderhoudsbestekken. Daarin is ook ruimte voor externe adviezen. De contacten met ProGrasS dateren van 1999. Arie: “Ik onderstreep de noodzaak dat sportveldbeheerders meer proactief bezig moeten zijn. En ik heb sterk de indruk dat de verantwoordelijken te weinig over hun vak lezen. Voordat Mark ons begon te adviseren, ging het er hier ook heel anders aan toe. We gingen bij wijze van spreken pas beregenen wanneer droogte het sportveld geel kleurde. Mark adviseerde me de hole-steker te gaan gebruiken, een attribuut van die greenkeepers in de golfsport. Nu beginnen we pas met sproeien als we dat op basis van de kluit uit de hole-steker noodzakelijk vinden. Het adviestraject van ProGrasS begint wat ons betreft bij de analyse van de grondsamenstelling en de voedingsbehoefte. Het bedrijf geeft adviezen over de meststoffen en levert die. Daarbij hebben we de keuze uit verschillende productgroepen die we op basis van ervaringen, toegespitst op de grondsoort, toepassen. Doorgaans gaat het vooral om langwerkende minerale en organische meststoffen, producten waarmee we het milieu ontzien en waaraan overigens een ander prijskaartje hangt dan aan de traditionele landbouwmeststoffen. Ook bij het watermanagement, de bodemverbetering, de ziektepreventie en de gewasbescherming maken we gebruik van de ProGrasS-adviezen.”

Wortelmasse

Arie Doldersum vervolgt: “Tussen de werkgebieden van ProGrasS en Hay Aerts zit enige overlap. Maar gezien onze ‘kennisdriehoek’ draagt dat alleen maar bij aan nog beter gefundeerde adviezen en beslissingen. Bij het sportveld dat we nu aan het Whizz-wheelen zijn, hebben we vorig jaar voor een gecoat SV8-mengsel gekozen. De coating levert de kiemplant extra nutriënten waardoor de opkomst beter is. De gedachte daarbij was dat de veldbeemdkiemplanten zich dankzij de coating beter zouden kunnen handhaven in concurrentie met het Engels raai en dat je dat later ook terugziet. Mark vult aan: “Wat we waarnemen, zijn natuurlijk de groene delen. Maar feitelijk gaat het om het wortelsysteem dat

je zode de nodige stabiliteit geeft. Bij een goede en gezonde wortelmasse herstelt een grasmat zich sneller van de sporen van een sliding. Ik vind het wortelstelsel van de grasmat erg belangrijk en dat geldt ook voor de zuurstof- en de watervoorziening in de bovenste laag. Ik hecht veel belang aan vertidrainen op Wetra-velden om een goede stabiele wortelzone te krijgen. Op het sportcomplex in Wijhe vertidraint de Wezo met vaste pennen tot een diepte van 35 centimeter. Eigenlijk zouden sportveldbeheerders ruimte moeten hebben om experimenten op dit gebied te doen. Dat zou het vak van sportveldbeheerder ten goede komen!”

Apparatuur Wezo
Vijfdelige Ransomes maaier type 3520
2 maal Fendt 308 op gazonbanden
Pijpenzaaimachine
Doorzaaimachine (Vredo) 2,50m
Kunstmeststrooier (Lely): schijvenstrooier met kantstrooi inrichting
Vertidrain (Redexim) 2,65m
Schudfrees: (Imants) werkbreedte 1,40m; diepte 37 cm
Wiedeg (Regent) 4,5m
Verticuteerinstallatie (STH)
Kilverbak (Bos)
Bezandingswagen (Habe)
Veegmachine 1,80m

De sleuf wordt met een wiel tot onderin verdicht

De bezander van de 4cm brede sleuf

Bezander, whizz-wheeler en dumper